

Урок 9.

30.09.22

Титан духу і думки. Іван Франко – письменник, учений, громадський діяч. Багатогранність діяльності, її вплив на культурний і політичний розвиток України. Франко-перекладач, публіцист. Значення творчості для розвитку української літератури, у пробудженні національної свідомості. Творчість І. Франка в музиці

ПОЕТ (11 прижиттєвих збірок);

ПРОЗАЇК (10 повістей і романів, майже 100 творів малої прози);

ДРАМАТУРГ (понад 10 драм);

МОВОЗНАВЕЦЬ (знав 14 мов);

НАУКОВЕЦЬ;

ФОЛЬКЛОРИСТ, ЕТНОГРАФ (400 пісень, 1800 коломийок);

Таланти й здобутки митця

І.Я.Франко...

ПОЛІТИК;

ВИДАВЕЦЬ (альманахи «Дзвін» і «Молот»,
журнали «Житє і слово» та інші);

ПУБЛІЦИСТ;

ФІЛОСОФ;

ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ;

ПЕРЕКЛАДАЧ, АВТОР ПЕРЕСПІВІВ.

Невеликий, хоч сильний мужчина. Високе чоло, сірі, трохи холодні очі, в лініях бороди щось енергічне, уперте. Рудувате волосся непокірливо пнеться, вуси стирчать. Скромно одягнений, він тихий і непомітний, поки мовчить. А заговорить – і вас здивує, як ця невисока фігура росте і росте перед вами, мов у казці. Вам стане тепло й ясно од світла його очей, а його мова здається не словом, а сталлю, що б'є об кремінь і сипле іскри. Сильна, уперта натура, цілою вийшла з житейського бою.

Михайло Коцюбинський про Івана Франка.

Іван Франко з'явився на
світ

27 серпня 1856 року в
селі Нагуєвичях
Дрогобицького повіту в
родині заможного коваля
Якова Франка і Марії
Кульчицької.

Дул біля об'їзду Куччинських (с. Ясениця Сільна)

До початкової школи
6-річного Івана віддали
в сусіднє село
Ясеницю-Сільну, де
викладали польську,
німецьку мови та
початкову арифметику.

Потім батьки віддали його до так званої нормальної неповної середньої німецької школи при монастирі в Дрогобичі (1864–1867), де вже наприкінці першого року навчання, склавши іспити, Франко одержав першу відзнаку.

1867 року помирає Іванів батько.
Мати виходить заміж. Завдяки
допомозі вітчима 1867 року
Франко вступає до Дрогобицької
гімназії, яку закінчив із відзнакою.

*Іван Франко серед учнів третього класу
Дрогобицької гімназії (в другому ряду –
перший зліва). Фото 1870 р.*

Був одним із
найздібніших
учнів. Уже тоді
Франко міг майже
дослівно повторити
товаришам
інформацію, яку
подавали
вчителі на
заняттях.

Вітчим дбав про дітей
і після смерті матері.
Франко підтримував
дружні стосунки з ним
протягом усього
життя.

До Львова Франко приїхав наприкінці вересня 1875 року. У жовтні став студентом філософського факультету Львівського університету й поринув у вир українського суспільного життя.

Львівський національний університет
імені Івана Франка

У липні 1886 року, після розриву з редакцією «Зорі», де він працював близько двох років, Франко мусив піти в «найми до сусідів» – стати редактором польської соціал-демократичної газети «Kurjer Lwowski».

Ця посада давала певну матеріальну незалежність, змогу вільно висловлювати свої думки, не запобігати перед галицькими партійними ватажками.

1891 році закінчує Чернівецький університет і береться за наукову роботу. Однак у Львові та Чернівцях йому відмовляють у захисті. Тому пише й захищає її у Відні. У червні 1893 року Франку присуджено науковий ступінь доктора філософії.

**DOCTOR
of Philosophy (Ph. D.)**

1894 року Іван Франко пробував очолити кафедру української літератури у Львівському університеті. З великим успіхом прочитав він пробну лекцію, але до кафедри його не було допущено через відверту проукраїнську позицію.

1905 року його обирають членом Чеського наукового товариства. 1906 року Харківський університет приймає рішення «про присудження галицькому вченому досліднику Іванові Франку ступеня доктора руської словесності», а 1916-го Російська академія наук присуджує йому премію за працю «Студії над українською народною піснею».

У 1908 році письменник захворів.
Лікування давало лише тимчасове полегшення. Утім
Франко не покинув ні творчої, ні наукової роботи.
Свої праці диктував синові Андрію.

Андрій Франко – “найдорожчий помічник”
великого Каменяра

З 1912 року Франко почав видавати журнал
«Міжнародна бібліотека», де
друкував свої наукові та публіцистичні
праці, а також переклади художніх творів з
ІНШИХ МОВ.

1914 рік. Синів мобілізували до армії,
дружина хворіє, матеріальна скрута...
Незабаром тяжко захворів і Франко...

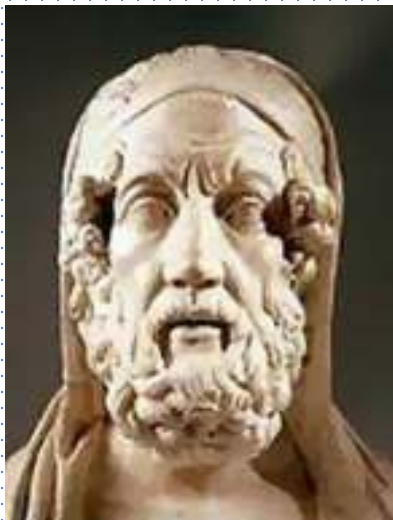

28 травня 1916 року перестало битися серце великого майстра. А оскільки був «такий бідний, як цілий наш народ», ховали його 31 травня у Львові на Личаківському кладовищі в чужій вишиванці та єдиному старенькому костюмі в «позиченій» ямі на шість ДОМОВИН...

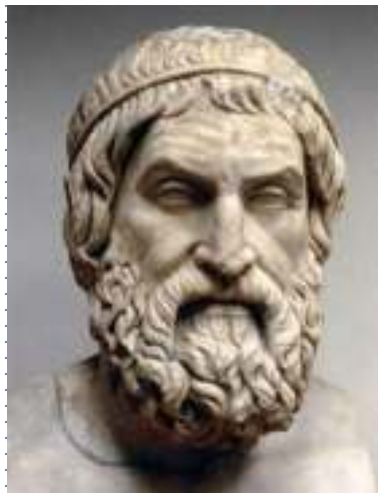

Іван Франко переклав українською мовою твори близько 200 авторів із 14 мов.

Античні переклади Івана Франка: Гомер, Софокл, Горацій, Вергілій та ін.

ГОМЕР

СОФОКЛ

ГОРАЦІЙ

ВЕРГІЛІЙ

Найвагомішою працею Франка-перекладача є «Фауст» Гете. У 1875 році в журналі «Друг» з'явилися перші уривки з «Фауста», а в 1882 році світ побачила книжка під назвою «Фауст, трагедія Йогана Вольфганга Гете, частина I, з німецького переклав і пояснив Іван Франко».

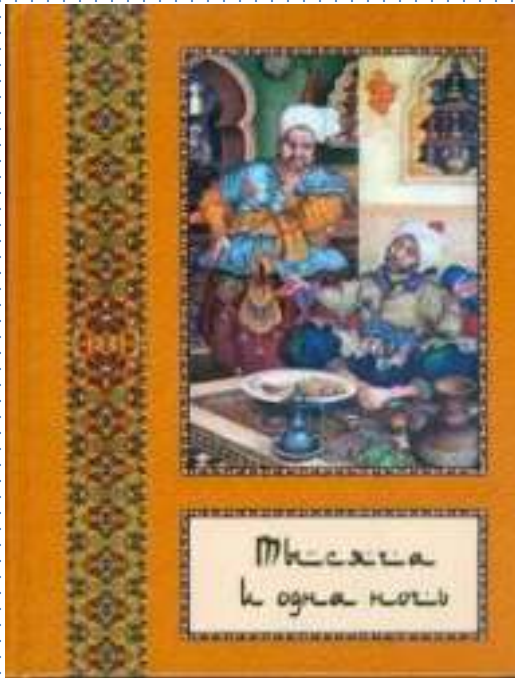

Письменник в журналі «Літературно-науковий вісник» (1898–1906)

надрукував

переклади творів Альфонса
Доде, Анатолія Франса,
Готфрида Келлера, Марка
Твена, Генріка Ібсена,
Готгольда Лессинга, Адама
Міцкевича, а також –
переклади з маловідомих тоді
австралійських новелістів:
Джона Гріна, Артура Девіса та
багатьох інших.

У 1912–1913 роках переклав більш ніж сто віршованих уривків для другого українського видання збірки арабських казок «Тисяча і одна ніч», а також давньошотландські та давньоанглійські балади, поезії Персі Біші Шеллі, Альфреда Теннісона, Томаса Мура.

Особливе місце в доробку Франка-перекладача займають твори англійської літератури: сонети Шекспіра, поеми Байрона, романи Діккенса. Ці твори не лише перекладав, а й досліджував як літературознавець.

Вільям Шекспір

Джордж Гордон
Байрон

Чарльз Діккенс

Франко написав чимало публіцистичних статей, серед яких значне місце займає осмислення питань соціалізму та соціал-демократії. Через критичне ставлення до комуністичних ідеалів Маркса та Енгельса його публіцистика зазнавала замовчування й фальсифікації в часи панування радянської імперії.

Музичні твори на слова І.Франка:

- Гримить! Благодатна пора наступає. Музика Ю. Мейтуса
- У долині село лежить. Музика Ф. Надененка
- Пісня народна. Музика Ф. Надененка
- Місяцю, князю. Музика В. Барвінського
- Не минай з погордою Музика Г. Майбороди
- Чому не смієшся ніколи? Музика Б. Лятошинського
- Найгірше я людей боявсь тоді... Музика М. Вериківського
- Чим пісня жива? Музика В. Кирейка
- Твої очі. Музика П. Полякова
- Ой ти, дівчино, з горіха зерня. Музика С. Людкевича
- Ви чули ту пригоду? Музика А. Штогаренка
- Я не скінчу тебе, моя убога пісне. Музика С. Жданова
- Твою красу я перелю в пісні. Музика М. Дремлюги
- Червона калино, чого в лузі гнешся? Музика Л. Левітової
- Ой ти, дівчино, з горіха зерня. Музика А. Кос-Анатольського
- Дрімають села. Музика В. Подвали

❑ У п'ятому класі під час уроків, які вважав нецікавими, читав Шекспіра в німецькому перекладі.

❑ Навчаючись у Дрогобицькій гімназії, Франко жив на квартирі в далекої родички Кошицької на околиці міста. Нерідко спав у трунах, які виготовлялися в її столярній майстерні .

❑ У гімназійні роки заробляв на життя репетиторством. Із тих коштів зібрав унікальну на той час бібліотеку – понад 500 томів.

❑ Став першим професійним українським письменником, який заробляв на життя літературною працею.

❑ У 1886 році Іван Франко одружився. Його дружиною стала Ольга Хоружинська. Була високоосвіченою людиною, добре володіла мовами: англійською, французькою, німецькою, російською. Їй не була чужа ідея відродження України. Познайомившись із Франком, вирішила стати його дружиною й помічницею та присвятити своє життя чоловікові. Разом подружжя виховало чотирьох дітей – Андрія, Тараса, Петра, Ганну.

❑ Подружнє життя Франків не було щасливим. Матеріальні нестатки, хатні злидні, щоденні турботи, вороже ставлення до Ольги з боку найближчих співробітників чоловіка — усе це зломило жінку. Наслідком були сухоти, нервові перенапруження, а згодом і цілковитий психічний розлад. Одинока, покинута дітьми, померла 17 липня 1941 року.

- ❑ Ледь не запізнився на власне весілля з Ольгою Хоружинською. У кабінеті батька нареченої знайшов стару книжку й переписував із неї рідкісного вірша.
- ❑ Іван Якович любив пити медовуху, вино. Смачно готував каву, збирав і любив їсти гриби й рибу, що сам ловив.
- ❑ Усього в автора було 99 псевдонімів: Джеджалик, Мирон, Брут Хома, Живий, Кремінь, Марко, Віршолот Голопупенко та інші.
- ❑ У 1880 році за тиждень написав повість “На дні” й на останні гроші надіслав її до Львова. Після цього три дні жив на 3 центи, знайдені на березі річки.

❑ Франко відомий своїм інтересом до індійської культури, вивчав літературу, філософські твори, тексти Вед на санскриті. Серед перекладів— біблійна “Книга Буття”. Досі це найбільш точний переклад цієї частини Біблії українською мовою.

❑ Номінувався на здобуття Нобелівської премії з літератури.

❑ Відзначався колосальною працездатністю. За 40 років свідомого життя написав близько 6 тисяч праць найрізноманітніших жанрів. Це в середньому 2–3 твори на день.

Афоризми від Івана Франка

Пісня й праця- великі дві сили.

Книги – морська глибина.

Лиш боротись – значить жить.

Я син народу, що вгору йде.

Нам пора для України жить.

Домашнє завдання:

- прочитати в підручнику біографію митця (стор. 80-87);
- пройти вікторину <https://cutt.ly/zXoy5lr>
- знайти цікаві факти з життя Франка, яких немає в шкільному підручнику.